

Marsz, marsz Polonia

DODATEK SPONSOROWANY PRZEZ STOWARZYSZENIE WETERANÓW ARMII POLSKIEJ W AMERYCE, OKRĘG 2

Nowy Jork

Nr 227

19 czerwca 2021

„Rzeź Wołyńska” stanie w Domostawie

Od lewej: wójt Zbigniew Walczak, ks. Tadeusz Isakowicz – Zaleski, dr hab. Włodzimierz Osadczy

Monument Andrzeja Pityńskiego, którego bała się cała samorządowa Polska stanie na niewielkim wzgórzu w Domostawie (16 kilometrów od Ulanowa, rodzinnego miasta Pityńskiego), przy budowanej autostradzie S19. Radni Jarocina pod koniec kwietnia przyjęli uchwałę o postawieniu pomnika na gminnym gruncie w Domostawie. Uchwała została przyjęta 9. głosami „za”, przy 6. wstrzymujących się. Nikt nie był przeciw. Wojewoda nie miał uwag do treści uchwały i stała się ona prawomocna. W piątek 28 maja 2021 r. w Jarocinie odbyło się spotkanie Komitetu Budowy Pomnika „Rzeź Wołyńska”.

Fundatorem pomnika jest Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Stanach Zjednoczonych. Dzieło dłuta Pityńskiego miało być odsłonięte 11 lipca 2018 r., w 75. rocznicę rozpoczęcia mordów Ukraińców na Polakach, na kresach II RP. Niestety, mimo starań weteranów z USA i zabiegów samego mistrza nie udało się znaleźć lokalizacji dla „Rzezi Wołyńskiej”. Pomnik czekał w gotowości, a samorządy bały się przyjęcia monumentalnego prezentu.

– Na początku zainteresowana była nim Stalowa Wola, ale w pewnym momencie się wystraszyła i wycofała – w 2019 r. mówił Andrzej Pityński dla Radia Wnet. – Ja chciałem postawić pomnik w Rzeszowie, ale nie dostałem zgody prezydenta. Pomnikiem zainteresowany był również o. Rydyk, ale zatrzymał go biskup, ponieważ wszedł on w porozumienie z biskupami ze Lwowa i pod wpływem nacisków się wycofał.

Takich nacisków było wiele i zdarzało się nawet, że samorządy zgadzały się na postawienie pomnika, ale wtedy władza państwowa znajdowała problemy. – Widzę, że następuje u nas jakaś transfuzja krwi polskiej na ukraińską – gorzko podsumowywał poszukiwania autor pomnika. Zmarł w ubie-

głym roku nie doczekawszy się oficjalnego odsłonięcia dzieła. Już wtedy Zbigniew Walczak, wójt Jarocina zabiegał o możliwość postawienia pomnika w swojej gminie. Rozmawiał z Pityńskim, a ten przysłał mu dokładne wymiary monumentu stojącego w stoczni w Gliwicach. Wysyłając je dopisał: „W panu nadzieja”. I wtedy Zbigniew Walczak przyspieszył działania. W czerwcu 2019 r. spotkał się z ks. Tadeuszem Isakowiczem-Zaleskim, który dokładnie zna kresową tematykę i problemy, na jakie w Polsce natrafiają osoby chcące podnieść martyrologię Kresów. W końcu wójt Walczak znalazł 80 akrów ziemi przy budowanej autostradzie S19 w Domostawie i pozostało już tylko czekać na zgodę samorządu gminnego. Ta stała się faktem 22 kwietnia tego roku i można już było oficjalnie ogłosić, że to koniec wstydlivej tułaczki symbolu męczeństwa. „Pomnik „Rzeź Wołyńska” jest wstrząsającym dziełem sztuki, oddającym w pełni prawdę o straszliwym ludobójstwie dokonanym przez nacjonalistów ukraińskich na polskich mieszkańcach Wołynia i Małopolski Wschodniej” – czytamy w uzasadnieniu do uchwały RG Jarocin.

– Smutne dla potomków Kresowian jest to, że temat Rzezi Wołyńskiej jest nadal u nas zakazany – mówił ks. Isakowicz-Zaleski na ubiegłym piątkowym spotkaniu w Jarocinie. – Najtragiczniejsze w tym jest to, że do dzisiaj nie wiemy, ilu wtedy rodaków zostało zamordowanych, a jeszcze gorzej, że nie wiemy, gdzie większość ofiar rzezi została pochowana. Pomnik ten będzie upamiętniał Polaków kilku narodowości, bo na Kresach mordowani byli też Żydzi, Ormianie, Czesi czy Rusini. Będzie też hołdem dla szlachetnych Ukraińców, którzy szli Polakom z pomocą.

W podobnym tonie wypowiadali się inni członkowie Komitetu Budowy Pomnika. – W Jarocinie budzi się sumienie narodu. Nie ma na świecie innego narodu, który boi

Pomnik „Rzeź Wołyńska” dłuta Andrzeja Pityńskiego wykonany w Gliwickich Zakładach Urządzeń Technicznych jest gotowy do odebrania

się ujawnić prawdę o swoich ofiarach. To nic innego, jak cenzura przemilczenia. Teraz wydobywamy się ze zmywu milczenia. Bardzo wiele obiecywaaliśmy sobie po „dobrej zmianie”, ale gdy do niej doszło, rzeci na Polakach rozpoczętej w 1943 r. zaczęto jeszcze bardziej się bać. Dziś stajemy murem przy Jarocinie – mówił Włodzimierz Osadczy z KUL. Andrzej Zapalowski, profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego przypomniał tylko, że „to nie samorząd, a państwo powinno stawiać ten pomnik”. Witold Zych z Tarnobrzega, autor znaczącego dzieła o twórczości Andrzeja Pityńskiego przypomniał ostatnią wolę twórcy. „Dopiero gdy „Rzeź Wołyńska” stanie pod polskim niebem, moje prochy mogą spocząć w polskiej ziemi” – miał powiedzieć mistrz. A słowa te odnoszą się do woli Ulanowa sprowadzenia prochów najsłynniejszego rodaka do rodzinnego miasta.

Kamila Brzezńska
Tygodnik „Sztafeta”, Sławska Wola

Uczestnicy konferencji w Jarocinie 28 maja 2021 r.

Relacje ze spotkania Komitetu Budowy Pomnika „Rzeź Wołyńska”, które miało miejsce w Jarocinie 28 maja br. i ciekawą dyskusję jaka tam się wywiązała można obejrzeć na Facebooku pod linkiem:
www.facebook.com/jarocinmina/videos/587218478894657/

APEL

S towarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, Okręg 2 wyrażając zgodę na lokalizację pomnika „Rzeź Wołyńska” Mistrza Pityńskiego w gminie Jarocin podkreśliło szczególnie, że zależy im „aby pomnik „Rzeź Wołyńska” był w pełnym tego słowa znaczeniu darem dla Narodu Polskiego od polskich weteranów ze Stanów Zjednoczonych i Kanady”. SWAP zadeklarował pokrycie kosztów związanych z adaptacją miejsca pod pomnik, budową cokółu i transportu rzeźby z Gliwic, ale to nie wyczerpuje listy niezbędnych wydatków związanych ze wzniesieniem pomnika. Zanim projekt uchwały o budowie pomnika Mistrza Pityńskiego trafił pod obrady Rady Gminy w Jarocinie ogłosiliśmy publicznie, że budżet gminy nie będzie obciążony kosztami zakupu działek pod pomnik a niezbędne finanse zostaną uzyskane poprzez organizację zbiórki na ten cel. Muszą tego zobowiązania dotrzymać. Inne niezbędne wydatki to koszty związane z utrzymaniem monitoringu, zakupu energii, porządkowaniem terenu, wykonaniem tablic informacyjnych, niewykluczonym jest wykonanie dokumentacji projektowej budynku umożliwiającego ekspozycję dokumentującą martyrologię mieszkańców miejscowości z Wołynia i Małopolski Wschodniej, itp. Gmina Jarocin musi także dokonać przebudowy drogi gminnej prowadzącej do terenu z pomnikiem poprzez położenie nawierzchni asfaltowej.

Gmina Jarocin nie wznosi pomnika „Rzeź Wołyńska” tylko dla siebie. Spełniamy długoletnie oczekiwania wielu środowisk patriotycznych w kraju jak i poza jego granicami.

Wielu jest zawiedzionych, że pomnik nie stanie w dużym ośrodku miejskim. Zwracam uwagę, że dotychczas to się nie udawało i nic nie wskazywało, że w najbliższej przyszłości miałyby się to zmienić. Za lokalizacją pomnika na terenie gminy Jarocin przemawia również wspólnota wojennych losów. Śmierć z rąk ukraińskich nacjonalistów ponieśli głównie mieszkańcy wsi. Miejscowości z naszej gminy były także jednymi z najbardziej doświadczonych podczas okupacji niemieckiej. W niektórych wioskach spalane zostały niemal wszystkie zabudowania a śmierć poniosło ok. 400 osób. Wśród zamordowanych w pacyfikacjach bardzo dużą liczbę stanowiły dzieci, kobiety i starcy. W wielu okolicznych pacyfikowanych wioskach, Niemców wspierali ukraińscy kolaboranci, policja ukraińska i oddziały SS Galizien. Tak było w Jarocinie, Momotach Dolnych i Górnych, Łążku Zaklikowskim, Pikulach i innych.

Niewątpliwym atutem lokalizacji w gminie Jarocin jest usytuowanie terenu pod pomnik w bezpośrednim sąsied-

twoje trasy szybkiego ruchu S19 (Barwinek – Rzeszów – Lublin – Kuźnica Białostocka), w odległości ok. 15 km od węzła Zapacz, w którym w nieodległej przyszłości krzyżować się będą trasa S19 z trasą S74 (Nisko – Piotrków Trybunalski). Niecałe 300 m dzielić będzie miejsce pod pomnik od obecnej drogi krajowej Nr 19.

Podczas Konferencji, która odbyła się w Jarocinie przedstawiłem koncepcję, żeby pomnik „Rzezi Wołyńskiej” Andrzeja Pityńskiego był załączkiem ośrodka dokumentującego losy wsi na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej na wzór Muzeum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie, które dokumentuje losy pacyfikowanych przez Niemców wsi, ale leżących w aktualnych granicach Polski.

W jakim zakresie uda się Społecznemu Komitetowi Budowy Pomnika „Rzeź Wołyńska” w Domostawie te plany zrealizować zależy od ofiarności ludzi dobrej woli w kraju jak i zagranicą.

Zbigniew Walczak
Wójt Gminy Jarocin i Prezes Społecznego Komitetu Budowy Pomnika „Rzeź Wołyńska” w Domostawie

Konto Społecznego Komitetu Budowy Pomnika „Rzeź Wołyńska” w Domostawie:
BNP Paribas Bank Polska S.A.
Numer Rachunku Bankowego:
95 1600 1462 1894 9205 2000 0001
Dla wpłacających zagranicą:
PL 95 1600 1462 1894 9205 2000 0001
Kod SWIFT: **PPABPLPK**
Wpłaty prosimy dokonywać z dopiskiem „darowizna na cele statutowe”

Adres redakcji:
P.A.V.A. of America, District 2,
17 Irving Place,
New York, NY 10003
e-mail: pava.swap@gmail.com
tel. (212) 358-0306,
www.pava-swap.org
Redakcja: Jolanta Szczepkowska
Teofil Lachowicz